

Ղուբայի գաւառի հնութեանց մասին ապարդիւն լինելոյն ապացոյց արտադրեցի այս տեղ Ղուբայ Աւագ քահանայ Աւարեանցի գրութեան պատճէնը՝ գրած ի 4 փետր. 1888 ամի, ի պատասխանի գրուար պահանջիցս, և պատճէնն է հետեւեալն.

«Գերապատիւ Հայր իմ և Տէր.

Բարձր Սրբազան Մեսրոփք Արքեպիսկոպոս.

«Ի կատարումն պատուիրանագրութեան Ձերոյ ի 20 դեկտեմբերի անցեալ 1887 թիւ, պատիւ ունիմ ամենախոնարհաբար յայտնել թէ, յետ բազում հարց ու խնդիր աւնելոյ իմոյ առ ի գտանել արձանագրութեանց ի վերայ հին շինութեանց ի Ղուբայ գաւառի, սակայն չգտայ ոչ մի հնութիւն բացի հայոց հանգրստարաններից, որք գտանին քաղաքից հեռու թուրքաբնակ գիւղօրէից մօտ անտառներում և մացառօտ տեղերում, յորոց մասին ոմանք ականատեսք պատմում են թէ, 800ից մինչեւ 1000 տարուան արձանագրեր գան գերեզմանաքարերի վրայ, միայն այժմ դժուար է գնալ, որոնել և ճիշտ տեղեկութիւն քաղել, լաւ է Ձատկից յետոյ¹⁾ երբ եղանակը կը պարզուի ձմեռը կանցնի և ապա հեշտութեամբ կարելի է օգուտ քաղել: Իսկ զոր ինչ վերաբերի Քիլվար գիւղի եկեղեցւոյ ճակատի արձանագրութեանը՝ Հասան—Ձալալեանց Սարգիս եպիսկոպոսի ինձ վրայ Ղարապաղից գրած 1867 ամի նամակի համաձայն, անձամբ գացել եմ Քիլվար և եկեղեցւոյ ամեն կողմերը լաւ զննելուց յետոյ գտել եմ միայն այսքանը՝ Արեւմտեան դրան ճակատին մէկ սկիհ է նկարած և նրան երկու կողմում գրած այսպէս.

ԿՐ

որ ժամ շինեց Օսն ևղ + սր

Տաճիս շին+

Մի և նոյնը ահա օրինակելով, մատուցանելով Ձերդ Բարձր

¹⁾1889 թուի հոկտ. գնացինք Ղուբայ, բայց հռչակաւոր աւագակների երկիւղից չկարացինք հետագօտել Քաչմասի յայտնի գերեզմանատունը, իսկ Տէր Աւագը եօթն Ձատիկ անցրեց, և ոչինչ տրեց: